

EKUMENICZNE NOWOŚCI WYDAWNICZE

ADAMIAK Elżbieta, *Communio sanctorum. Zarys ekumenicznie zorientowanej dogmatycznej teologii świętych obcowania*, Poznań: Red. Wydaw. WT UAM 2011, 353 [1] s., bibliogr., streszcz. ang., seria: Studia i Materiały 140, ISBN 978-83-61884-83-5.

Poznańska teolożka, autorka niniejszej rozprawy, postawiła sobie za cel „wypracowanie ekumenicznie ukierunkowanej teologii *communio sanctorum*” (s. 18). Ważną inspiracją dla podjęcia tego tematu – jak stwierdza autorka – był m.in. fakt zainteresowania się zagadnieniem *communio sanctorum* przez niektóre komisje dialogów ekumenicznych. Wypracowane uzgodnienia stały się więc zasadniczym źródłem dla niniejszej publikacji i podstawą dla poszukiwania odpowiedzi na pytanie o możliwość wspólnego rozumienia *communio sanctorum* i jej zakres. Praca obejmuje pięć rozdziałów, podejmujących następujące zagadnienia: geneza artykułu wiary w *communio sanctorum*, tzn. jego podstaw biblijnych oraz rozwoju w starożytności i w okresie podziałów Kościoła; rozumienie *communio sanctorum* w wymiarze sakramentalno-eklezyjologicznym; antropologiczny wymiar wspólnoty świętych; wymiar mariologiczny *communio sanctorum*; eschatologiczne rozumienie *communio sanctorum* jako wspólnoty zbawionych. Całość wieńczy obszerny, choć krytycznie trzeba zauważyć, nie całkiem kompletne zestawienie literatury przedmiotu. Rozprawa stanowi niezwykle cenny wkład w polską teologię ekumeniczną i winna znaleźć zainteresowanie w szerokich kręgach nie tylko teologów.

Badania religiologiczne w Polsce, red. Zdzisław Kupisiński SVD, Lublin: Wydaw. KUL 2011, 202 s., streszcz. przy artykułach, Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II: Wydział Teologii, Instytut Teologii Fundamentalnej, ISBN 978-83-7702-335-8.

Treść: KUPISIŃSKI Zdzisław, Wprowadzenie, s. 7–11; KUPISIŃSKI Zdzisław, Badania nad doroczną religijnością ludową w Polsce, s. 13–34; GRODŹ Stanisław, Badania nad chrześcijaństwem w Afryce, s. 35–52; SAKOWICZ Eugeniusz, Badania nad tradycyjnymi religiami Afryki Zachodniej i Centralnej,

s. 53–68; WĄS Adam, *Badania islamologiczne w Polsce*, s. 69–92; PTASZEK Robert T., *Badania nad New Age w Polsce*, s. 93–113; LEDWON Ireneusz S. OFM, *Badania teologicznoreligijne w Polsce*, s. 115–135; KOSIOR Krzysztof, *Badania nad buddyzmem w Polsce*, s. 137–146; KOSIOR Krzysztof, *Polskie studia nad konfucjanizmem i taoizmem*, s. 147–152; FIC Leonard, *Studia nad dialogiem chrześcijaństwa z buddyzmem w Polsce*, s. 153–169; SAKOWICZ Eugeniusz, *Badania nad hinduizmem w Polsce*, s. 171–178; DZIURA Ryszard, *Badania nad tradycyjnymi religiami Afryki Południowo-Wschodniej*, s. 179–198; *Noty o autorach*, s. 199–202.

BAGIŃSKI Elizeusz OCD, **Co katolik powinien wiedzieć o świadkach Jehowy?**, wyd. 2 przejrz. i uakt., Kraków: Wydaw. Karmelitów Bosych 2011, 286 s., bibliogr., ISBN 978-83-7604-136-0.

W słowie wstępnym autor pisze: „Książka ta pragnie być niemal całościowym ujęciem tematyki organizacji świadków Jehowy, ale tylko w zakresie podstawowym, mając na uwadze przeciętnego katolika. (...) Książka ta chce być tylko popularnym i przystępnym ujęciem przede wszystkim historii i wierzeń świadków Jehowy” (s. 6n). Nie jest to zatem rozprawa naukowa, lecz bardziej popularna, niepozbawiona jednak aparatu naukowego w postaci licznych przypisów i odniesień do literatury źródłowej, mogących pomóc zainteresowanym w bardziej szczegółowych poszukiwaniach. Obok licznych zagadnień historycznych i doktrynalnych dotyczących świadków Jehowy, autor zawarł także (w osobnym rozdziale) wiele praktycznych wskazówek, dotyczących sposobu zachowania się w kontaktach z nimi. Cennym uzupełnieniem całości jest ostatni rozdział, zawierający dziesięć świadectw osób, które były w przeszłości członkami organizacji świadków Jehowy.

BLOOM Maureen, **Żydowski mistycyzm a magia**, tłum. Paweł Sajdek, Kraków: Wydaw. WAM 2011, 292 s., bibliogr., indeks, ISBN 978-83-7505-685-3.

Tyt. oryg.: *Jewish Mysticism and Magic. An Anthropological Perspective.*

Tematyka książki Maureen Bloom, byłej wykładowczynie antropologii na Brunel University w Londynie, dotyczy starożytnych hebrajskich rytów ofiarnych, charakteru relacji wyznawców judaizmu z ich Bogiem oraz rozwoju rabinicznego mistycyzmu i magii. Stosując antropologiczną interpretację wczesnej literatury hebrajskiej i żydowskiej, autorka poszukuje źródeł stałej popularności

amuletów oraz symboli we współczesnym Izraelu i diasporze. Książka zawiera opisy formuł i zaklęć magicznych, funkcjonujących na równi z modlitwami i obrzędami ofiarnymi, a mających zapewnić zdrowie i bogactwo i ochronę przed nieszczęściami oraz pomoc w walce z demonami. Teza, której Bloom broni w swojej książce, źródło mocy używanych w judaizmie amuletów i symboli umieszcza nie w łaskawości kapryśnych bożków, lecz świętości i wszechmocy Boga Stwórcy.

CHAT Edward, **Chrześcijaństwo wypełnieniem wszystkich religii**, Sandomierz: Wydaw. Diecezjalne i Drukarnia 2011, 486 s., bibliogr., indeks, streszcz. niem., ISBN 978-83-257-0285-4.

Edward Chat, emerytowany profesor teologii fundamentalnej i religioznawstwa w Wyższym Seminarium Duchownym w Kielcach (1983–2005), ukazuje chrześcijaństwo jako religię, w której dokonała się pełnia objawienia Boga w Jezusie Chrystusie i trwa w Jego Kościele. Struktura książki nawiązuje do dwóch klasycznych traktatów teologii fundamentalnej: *demonstratio christiana* i *demonstratio ecclesiae*. Autor nie ogranicza się do omówienia jedynie klasycznych kwestii podejmowanych w ramach wymienionych traktatów, ale poszerza je o nowe zagadnienia, które decydują o oryginalności całego dzieła. I tak traktat chrystologiczny zostaje poszerzony o rozważania na temat struktury religii chrześcijańskiej, do których autora zalicza: wiarę, kult religijny, moralność i etykę społeczną (s. 183–340). Natomiast traktat eklezjologiczny, obok tradycyjnych tematów na temat genezy, struktury, istoty i znamion Kościoła, zawiera również omówienie takich kwestii, jak: obecność Maryi w tajemnicy Chrystusa i Kościoła (s. 384–399) oraz dialog Kościoła ze światem i jego problemami (s. 400–459).

CIECIELĄG Jerzy, **Żydzi w okresie Drugiej Świątyni. 538 przed Chr.–70 po Chr.**, Kraków: „Universitas” 2011, 464 s., bibliogr., indeksy, mapy, ISBN 978-83-242-1612-3.

Jerzy Ciecieląg, historyk, adiunkt w Katedrze Historii Starożytnej w Instytucie Historii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, przedstawia dzieje narodu wybranego w okresie Drugiej Świątyni (538 p. Chr.–70 po Chr.). Książka ma charakter podręcznika akademickiego, który omawia szeroki zakres dziejów z okresu Drugiej Świątyni, obejmujący wydarzenia polityczne, społeczeństwo,

administrację, religię, geografię i literaturę. Całość opracowania jest podzielona na cztery części (okres perski, okres hellenistyczny, okres rzymsko-herodiański oraz Żydzi w diasporze). W każdej z części są poruszane te same elementy (źródła, społeczeństwo i instytucje, zarys historyczny).

HRYNIEWICZ Waław OMI, **Ekumenia żyje nadzieją**, Poznań: „Święty Wojciech” 2011, 246 s., seria: Wyobraźnia Dialogu 6, ISBN 978-83-7516-418-3.

Publikacja stanowi zbiór medytacji ekumenicznych, pisanych wcześniej dla „Misyjnych Dróg” na Tydzień Modlitw o Jedność Chrześcijan przez wybitnego polskiego teologa ekumenisty, jakim jest Waław Hryniewicz OMI. W niniejszym tomie zostały one zebrane i uzupełnione dwiema dodatkowymi, dotąd niepublikowanymi, dając łącznie dwadzieścia osiem medytacji, tworzących poszczególne rozdziały tej książki. W *Przedmowie* autor uzasadnia użycie w tytule terminu „ekumenia”, pisząc, iż „odnosi się ono do różnych wydarzeń w skali ogólnej i lokalnej, do dążeń ekumenicznych oraz toczących się – często wśród napięć i zahamowań – dialogów międzywyznaniowych. (...) tę właśnie konkretną rzeczywistość lepiej wyraża przyjęte już dzisiaj słowo «ekumenia» niż «ekumenizm» (końcówka «-izm» zdaje się sugerować raczej pewną doktrynę i cały zestaw idei ekumenicznych). Nadałem książce taki właśnie tytuł, by podkreślić żywą dynamikę oraz dramatyczny niejednokrotnie charakter inicjatyw i wysiłków ekumenicznych” (s. 7). Udostępnione w jednej zwartej publikacji ekumeniczne medytacje są świadectwem głębi ekumenicznego myślenia i zaangażowania lubelskiego Profesora, a jednocześnie mogą służyć jako inspiracja dla kształtowania myślenia i postaw otwartych na sprawę pojednania i jedności chrześcijan.

Kobieta w Kościele. Materiały z sesji ekumenicznej zorganizowanej przez Międzywydziałowy Instytut Ekumenii i Dialogu Uniwersytetu Papieskiego Jana Pawła II w Krakowie oraz Oddział Krakowski Polskiej Rady Ekumenicznej, 18 listopada 2008 roku, red. Łukasz Kamykowski, Zdzisław J. Kijas OFMConv, Andrzej Napiórkowski OSPPE, wstęp Marek Kita, Kraków: Wydaw. Naukowe UPJP II 2011, 170 [1] s., seria: Biblioteka Ekumenii i Dialogu 34, ISBN 978-83-7438-294-6.

Treść: Wstęp, s. 5–7; BARON Arkadiusz, Kobieta w świadectwach Kościoła starożytnego, s. 9–53; CHWASTEK Karina, Wpływ Reformacji na pojmowa-

nie miejsca kobiety w Kościele, s. 55–64; JELINEK Wiera J., Praktyka ordynacji kobiet w Kościele reformowanym, s. 65–76; ZIELIŃSKI Tadeusz J., Sprawa kobieca w wolnych Kościołach protestanckich, s. 77–91; MAMES Tomasz M. Daniel, Wybrane zagadnienia z teologii kobiety w mariawityzmie, s. 93–108; ADAMIAK Elżbieta, Treść i cele feminizmu katolickiego, s. 109–121; BŁAHUT-KOWALCZYK Aleksandra, Świadectwo, s. 123–127; OKO Dariusz, Kobieta – mistrzyni wspólnoty, s. 129–135; KLICH Anna Emmanuela OSU, Kobieta konsekrowana w Kościele, s. 137–147; WALUŚ Monika, Moje dobre miejsce w Kościele, s. 149–154; Kobiecość Kościoła – kobiecość w Kościele (dyskusja), s. 155–170.

KOZŁOWSKI Rościśław, **Teologia moralna. Zarys prawosławnej nauki o moralności chrześcijańskiej**, wyd. 2 popr. i uzupełn., przedm. bp Jerzy Pańkowski, Warszawa: Wydaw. Naukowe ChAT 2011, 199 s., ISBN 978-83-60273-21-0.

Jest to drugie, uzupełnione wydanie książki, której autorem jest profesorem Chrześcijańskiej Akademii Teologicznej w Warszawie. Publikacja ta stanowi w rzeczywistości podręcznik do prawosławnej teologii moralnej. W prawosławnym rozumieniu teologia moralna to „soteriologiczna analiza zachowań zgodnych, bądź też niezgodnych, z nauczaniem ewangelicznym i eklezjalnym” (s. 3). Wyrasta ona zatem z duchowości chrześcijańskiej i jest jej częścią. Jak pisze w *Przedmowie* bp Jerzy (Pańkowski), „teologia moralna skupia więc większą uwagę na tym, co inspiruje człowieka do bycia moralnym, a więc jego wewnętrzny świat duchowy. Prawdziwie uduchowiony człowiek nie może być niemoralnym, inaczej utraci swoją duchowość” (s. 3). Układ treści jest klasyczny dla wykładu teologii moralnej i dzieli się na dwie części: teologia moralna ogólna i teologia moralna szczegółowa. Całość poprzedzona jest „wiadomościami wstępnymi”, obejmującymi m.in. takie kwestie, jak: relacja teologii moralnej do dogmatyki, etyki, ascetyki i mistyki oraz prawa kanonicznego, źródła teologii moralnej, czy historia teologicznej refleksji nad moralnością.

KOMISJA MIESZANA DO SPRAW DIALOGU TEOLOGICZNEGO MIĘDZY KOŚCIOŁEM RZYMSKOKATOLICKIM I KOŚCIOŁEM STAROKATOLICKIM MARIAWITÓW, **Ze źródeł kwestii mariawickiej. Nieznane dokumenty z lat 1903–1906**, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2011, 150 s., ISBN 978-83-61193-74-6.

Wydawca publikacji stwierdza: „Książka jest owocem prac Komisji Mieszanej do Spraw Dialogu Teologicznego między Kościołem Rzymskokatolickim i Kościołem Starokatolickim Mariawitów. Zawiera ona najstarsze, dotąd nieznanne, dokumenty z lat 1903-1906, dotyczące podejścia Stolicy Apostolskiej i biskupów polskich do narodzin i pierwszej fazy rozwoju mariawityzmu, sposobów rozumienia swojej misji przez pierwszych mariawitów, a także komentarze obu stron dialogu do każdego z dokumentów. Pomimo swojego oficjalnego charakteru, książka może być fascynującą lekturą zarówno dla osób interesujących się początkami ruchu mariawickiego, jak i dla wszystkich, którzy pragną zapoznać się ze współczesnymi poglądami katolików i mariawitów na te niezwykle interesujące zagadnienia. Dokument zamyka wspólne Słowo końcowe, w którym oba Kościoły wyrażają wolę kontynuowania dialogu ekumenicznego i poszukiwania dróg dalszego zbliżenia”.

KRZYŻOSTANIAK Grzegorz OMI, **Inkulturacja obrzędów przejścia na Madagaskarze**, Warszawa: „Missio-Polonia” 2011, 344 s., bibliogr., seria: Studia i Materiały Misjologiczne 14, ISBN 978-83-7072-469-6.

Niniejsza publikacja jest rozprawą doktorską napisaną pod kierunkiem prof. UKSW dra hab. Jarosława Różańskiego OMI na Wydziale Teologicznym UKSW w Warszawie. Stanowi ona próbę oceny możliwości inkulturacji chrześcijaństwa w obrzędach przejścia w życiu Malgaszów. Autor w swej dysertacji odwołuje się do badań etnograficznych, jak i badań teologicznych oraz praktyki liturgicznej na Madagaskarze. Autor starał się więc w każdym rozdziale przedstawić najpierw kontekst kulturowy obrzędów przejścia, następnie kontekst teologiczny i liturgiczny obrzędów chrześcijańskich, następnie zestawiał obydwie konteksty, wskazując na możliwości i ograniczenia inkulturacji chrześcijaństwa. Praca dzieli się na pięć rozdziałów. W pierwszym autor ukazał koncepcję malgaskiej religii tradycyjnej. W drugim rozdziale zaprezentował najpierw malgaskie obrzędy narodzinowe, poprzez które dziecko przychodzące na świat zostaje przyjęte przez lokalną społeczność, staje się osobą ludzką, a następnie przedstawił sakrament chrztu, przez który człowiek staje się chrześcijaninem i zostaje członkiem Kościoła. W końcu dokonał analizy teologicznej poszczególnych elementów obrzędów narodzinowych oraz porównał malgaskie obrzędy narodzinowe z sakramentem chrztu, wyciągając przy tym praktyczne wnioski dla dzieła ewangelizacji. Podobny schemat zastosował autor, prezentując malgaskie obrzędy inicjacyjne oraz sakrament bierzmowania (rozdział III), obrzędy małżeńskie oraz sakrament małżeństwa (rozdział IV), tradycyjne i chrześcijańskie obrzędy pogrzebowe (rozdział V). Każdy rozdział zakończył obszernym i wyczerpują-

cym podsumowaniem. Należy podkreślić, iż niniejsza dysertacja ma charakter przyczynkarski, gdyż stanowi pierwsze studium dotyczące zagadnienia inkulturacji obrzędów przejścia na Madagaskarze.

MOSKAŁYK Jarosław, **Kościół dialogu**, Poznań: Red. Wydaw. WT UAM 2011, 207 s., bibliogr., indeks, streszcz. ang., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: Wydział Teologiczny, seria: Studia i Materiały 144, ISBN 978-83-63266-24-0.

Niniejsza publikacja stawia sobie za cel „rozważania na temat prawidłowego rozumienia genezy Kościoła. Interpretuje go jako dynamiczne wydarzenie religijno-wspólnotowe oraz zajmuje się jego dziejowym urzeczywistnieniem zarówno przez zachowanie wierności najwyższemu posłannictwu Chrystusowemu, jak i jej niedochowanie z powodu rozbicia i podziałów. Wreszcie ukazuje niezwykle rolę Kościoła jednostkowego, który ma prawdziwe odniesienie do powszechnej wspólnoty eklezjalnej i z niej nieprzerwanie czerpie swoją żywotność” (s. 10). Książka składa się z dziesięciu rozdziałów, w których autor podejmuje kwestie m.in. pierwotnego rozumienia Kościoła jako zarazem wydarzenia duchowo-zbawczego i zanurzonego w realność świata doczesnego, ucieleśnień historycznych Kościoła, podziału wewnątrz chrześcijaństwa, dążenia do odbudowy zaufania i zjednoczenia siostrzanych Kościołów chrześcijańskich. W tym kontekście ukazano obiektywną tendencję do pojednania pomiędzy chrześcijanami wschodnimi i zachodnimi głównie poprzez unijne i ekumeniczne sobory. Główny nacisk położono przy tym na dzieje Kościoła wschodniego tradycji kijowskiej, ze szczególnym uwzględnieniem jego katolickiego nurtu, czyli Kościoła greckokatolickiego (unickiego). We Wstępie autor przypomina, że „wszystkie te aspekty, a przede wszystkim ujęcie całego Kościoła pod kątem wydarzenia dialogicznego, zostaną (...) potraktowane na miarę indywidualnego wyobrażenia jego historycznej obecności i formy rozprzestrzeniania się w świecie” (s. 12).

NAPIÓRKOWSKI Andrzej A. OSPPE, **Teologia jedności chrześcijan. Podręcznik ekumenizmu**, wyd. 4 uzupełn., Kraków: „Salwator” 2011, 221 s., ISBN 978-83-7580-198-9.

Publikacja jest czwartym, poprawionym i uzupełnionym, wydaniem podręcznika pt. *Zagadnienia ekumeniczne*, opublikowanego dwanaście lat temu. Najnowsze wydanie ma inny tytuł. Jego modyfikację autor tłumaczy chęcią zwrócenia

uwagi na już istniejące i urzeczywistniające się elementy jedności wśród wyznawców Chrystusa. Jest ono też bardziej obszerne, co można zawdzięczać dynamizmowi ruchu ekumenicznego i konieczności uwzględnienia nowych treści w wykładach z ekumenizmu. Nie mniejsze znaczenie ma też wieloletnie i wciąż wzrastające doświadczenie samego autora jako profesora, badacza, wykładowcy i promotora ekumenizmu. Sprawia ono, że niniejszy podręcznik jest o wiele dojrzalszą wersją pierwotnego wydania. Warto dodać, że sporządzone na końcu książki kalendarium ruchu ekumenicznego sięga do roku 2009.

NIEMIEC Marian, **Nauka o usprawiedliwieniu w dialogu luterancko-rzymskokatolickim**, Bielsko-Biała: „Augustana” 2011, 246 s., bibliogr., streszcz. niem., seria: Biblioteka Teologiczna Augustany 2, ISBN 978-83-62109-18-0.

Książka stanowi studium dokumentów dialogu luterancko-rzymskokatolickiego na forum światowym, podejmujących problem nauki o usprawiedliwieniu. Autor, duchowny Kościoła ewangelicko-augsburskiego, podejmuje kolejno takie kwestie, jak: biblijne uzasadnienie nauki o usprawiedliwieniu, usprawiedliwienie grzesznika i jego stan po usprawiedliwieniu wyrażony formułą *simul iustus et peccator*, problem wiary i uczynków w dziele usprawiedliwienia, rola Kościoła w świetle nauki o usprawiedliwieniu oraz ekumeniczne implikacje nauki o usprawiedliwieniu w świetle *Wspólnej deklaracji w sprawie nauki o usprawiedliwieniu*. Przyjęty układ treści pozwolił przejrzeć proces kształtowania się konsensusu wokół nauki o usprawiedliwieniu pomiędzy katolikami i luteranami. Biorąc pod uwagę, że przebieg dialogu luterancko-rzymskokatolickiego oraz zakres i treść osiągniętego konsensusu w sprawie nauki o usprawiedliwieniu były w ostatnich latach tematem co najmniej kilku publikacji naukowych, oryginalność niniejszego opracowania trzeba widzieć w przyjęciu ewangelickiej perspektywy w omawianiu problemu nauki o usprawiedliwieniu i dokonaniu oceny osiągnięć wspomnianego dialogu z pozycji luteranckiej teologii. W tym sensie publikacja ta stanowi z pewnością również ważny wkład w systematyczną teologię ewangelicką na polskim gruncie.

PALION Adam, **Ekumeniczny wymiar posługi biskupiej Herberta Bednorza**, Katowice: Studio Noa. Ireneusz Olsza 2011, 319 s., bibliogr., indeks, streszcz. ang., niem., Uniwersytet Śląski w Katowicach: Wydział Teologiczny, seria: Biblioteka Teologiczna 7, ISBN 978-83-60071-36-6.

Książka stanowi wydaną drukiem rozprawę doktorską, obronioną na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Jej autor postawił sobie za cel przebadanie działalności biskupa katowickiego Herberta Bednorza w perspektywie jego postawy wobec ekumenizmu i podjętych przez niego inicjatyw ekumenicznych. Rozprawa zawiera cztery rozdziały, które odpowiednio podejmują następujące kwestie: ekumenizm przed podjęciem posługi przez bpa Bednorza, jego istotne ekumeniczne inicjatywy, płaszczyzny ekumenicznego posługiwania biskupa ujęte w kluczu trzech wymiarów ekumenizmu – duchowego, doktrynalnego i praktycznego, oraz ekumeniczne implikacje pasterskiej posługi ordynariusza katowickiego. Książka zawiera również aneks, obejmujący m.in. kalendarium, uwzględniające wszelkie działania biskupa Bednorza o wymiarze ekumenicznym, jego listy pasterskie poświęcone tematyce ekumenicznej oraz konspekty kilku katechez o tematyce ekumenicznej, które zlecił przygotować i przeprowadzać w diecezji.

PENNA Romano, **DNA chrześcijaństwa. Tożsamość chrześcijan**, tł. Lucyna Rodziewicz-Doktor, Kraków: „Bratni Zew” 2011, 433 s., ISBN 978-83-7485-147-3.

Tyt. oryg.: *Il DNA del cristianesimo. L'identità cristiana allo stato nascente.*

Książka dotyczy chrześcijaństwa jako wydarzenia, które dokonało się w przeszłości, ale równocześnie jest obecne i trwa w teraźniejszości. „Autor – czytamy we wstępie – bez zastrzeżeń podziela wiarę chrześcijańską, czyni to jednak przyjmując postawę krytyczną i otwartą, postawę kogoś, kto odkrywa jej świeżość i zwyczajnie ją na nowo promuje” (s. 9). Treść książki można podzielić na dwie części. Pierwsza bazuje na najstarszych dokumentach o chrześcijaństwie i jego założycielu, Jezusie Chrystusie – tekstach Nowego Testamentu. Teksty te stanowią podstawę do wyznaczenia DNA chrześcijaństwa i istotnych elementów tożsamości chrześcijan. Natomiast część druga jest odnajdywaniem tego kodu we współczesnych postaciach chrześcijaństwa oraz ukazywaniem różnorodnych konsekwencji odchodzenia czy deformacji pierwotnego kodu chrześcijaństwa.

PIĄTKOWSKI Mirosław SVD, **Kościół a lud andyjski Kolla w Argentynie**, Warszawa: „Verbinum” 2011, 225 s., bibliogr., streszcz. ang., hisz., niem., seria: Materiały i Studia Księży Werbistów 79, ISBN 978-83-7192-438-5.

Książka powstała na podstawie rozprawy doktorskiej ks. Mirosława Piątkowskiego SVD zatytułowanej *Kościół lokalny wobec kwestii społecznej rdzennej ludności Kolla w Argentynie*, napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Anieli Dylus w Instytucie Politologii Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego. W rozdziale pierwszym przedstawiono sytuację etniczno-kulturową Argentyny w ujęciu historycznym aż do czasów współczesnych. Szczegółowa identyfikacja, odkrycie i prezentacja wszystkich aspektów kwestii społecznej ludu Kolla (ekonomiczno-cywilizacyjnego, politycznego i kulturowo-etnicznego) została podjęta w rozdziale drugim. Swego rodzaju odpowiedzią Kościoła w Argentynie na kwestię społeczną jest nowa ewangelizacja i zawarte w niej opcje społeczne. Temu zagadnieniu poświęcono rozdział trzeci. Rozwinięcie i uszczegółowienie tej problematyki w odniesieniu do ludności Kolla stanowi treść rozdziału czwartego. Dynamizm lokalnego Kościoła przejawia się zarówno na płaszczyźnie pastoralnej (od misji indianistycznej do ewangelizacji indiańskiej), jak i kulturowej (od kosmopolityzmu etnicznego do tożsamości kulturowej) oraz ekonomiczno-politycznej (od kolonializmu ekonomicznego do indianizacji polityki i gospodarki).

SEWERYN Andrzej, **Prawdę i pokój miłujcie. Dzieje Pierwszego Zboru Baptystycznego w Warszawie (1871–2011)**, przedm. Tadeusz J. Zieliński, Warszawa: Wydaw. Uczelniane Wyższego Baptystycznego Seminarium Teologicznego 2011, 349 s., il., indeks, ISBN 978-83-88497-17-9.

W *Przedmowie* do niniejszej publikacji prof. T. Zieliński pisze: „Za sprawą tego Autora przed naszymi oczyma ożywa bogata, a momentami trudna, a nawet tragiczna, historia stołecznych baptystów. Na jej kartach możemy spotkać mnóstwo szczegółowych danych o duszpasterzach zboru, ewangelistach, muzykach, pracownikach szkoły niedzielnej, o trudnościach czynionych pierwszym baptystom w wyznawaniu wiary, o pasji towarzyszącej wielu zborownikom w dzieleniu się przez nich swoim doświadczeniem Boga, o kłopotach lokalowych oraz wielkiej ofiarności polskich i zagranicznych baptystów (...). Przedkładana książka jest ważnym wkładem w opis dziejów Warszawy wielowyznaniowej i istotnym przyczynkiem do dziejów Kościoła Baptystycznego na ziemiach polskich” (s. 9n).

WARCHOŁ Edward, **Podobieństwa i różnice między Starokatolickim Kościołem Mariawitów i Polskim Narodowym Kościołem Katolickim od ich**

powstania do końca okresu międzywojennego, Sandomierz: Wydaw. Diecezjalne 2012, 115 s., ISBN 978-83-257-0412-4.

Autor niniejszej publikacji miał na celu uwypuklenie zbieżności i rozbieżności występujących między Starokatolickim Kościołem Mariawitów i Polskim Narodowym Kościołem Katolickim. Wyjściową tezę autora było zauważenie, mimo oczywistych różnic, licznych i zaskakujących rozbieżności. Książka obejmuje sześć rozdziałów, podejmujących kolejno następujące zagadnienia: powstanie obu Kościołów, przyczyny ich powstania, eksponowane treści ideologiczne, przebieg i przyczyny wewnętrznych rozłamów w obu Kościołach oraz wzajemne relacje powstałymi frakcjami. Zamieszczone teksty, jak wyjaśnia sam autor, pochodzą z jego wcześniejszych opracowań, które zostały tak dobrane i uporządkowane, by uzasadnić postawioną na wstępie tezę. Krytycznie trzeba zauważyć, że opracowanie nie ma jednak ściśle porównawczego charakteru, a polega zasadniczo na odrębnej charakterystyce poszczególnych Kościołów. Niezbyt obszerne elementy porównawcze znajdują się jedynie w końcowym podsumowaniu. Zamieszczony na końcu całości dodatek zawiera artykuł autora książki, poświęcony zjednoczeniowym próbom podejmowanym między Starokatolickim Kościołem Mariawitów a Polskim Narodowym Kościołem Katolickim w okresie międzywojennego dwudziestolecia.

Wielość religii – jedność prawdy, red. Marek Kita, Kraków: Wydaw. Naukowe UPJP II 2011, 116 [1] s., seria: Biblioteka Ekumenii i Dialogu 35, ISBN 978-83-7438-293-9.

Treść: Wprowadzenie, s. 5–8; **Część I: Kontekst ekumeniczny**: PORADA Rajmund, Jedność w różnorodności prawd? Prawda w kontekście dialogu ekumenicznego, s. 11–32; KUŹMA Andrzej, Prawda w Kościele i poza Kościołem, s. 33–41; PRACKI Roman, Katolickość wyznania augsburskiego, s. 43–59; **Część II: Kontekst międzyreligijny**: SIKORA Piotr, Prawda religii. Aspekty filozoficzne, s. 63–77; KRAJEWSKI Stanisław, Prawda a pluralizm, s. 79–95; ABI ISSA Ali, Wielość dróg w jednym monoteizmie, s. 97–102; LAMA RINCZEN (ZYCH Waldemar), Co dobrego może przynieść spotkanie nieteistycznego buddyzmu z religiami teistycznymi, s. 103–112; O autorach, s. 113.

Wokół teologii ikony, red. Bogusław Kochaniewicz, Poznań: Red. Wydaw. WT UAM 2011, 187 s., il., Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu:

Wydział Teologiczny, seria: *Studia Theologiae Fundamentalis* 2, ISBN 978-83-61884-79-8.

Treść: KOCHANIEWICZ Bogusław, Przedmowa, s. 7; STACHEWICZ Krzysztof, Ikona a ontologia, s. 9–19; DZIDEK Tadeusz, Transcendentny wymiar obrazu, s. 21–30; RUSECKI Marian, Próba określenia przedmiotu ikonicznej teologii fundamentalnej, s. 31–46; KOTOWSKA Elżbieta, Ikoniczność metafory w teologii?, s. 47–60; KOSTETSKYY Mikołaj, Epifanijny wymiar ikony, s. 61–79; ROSSA Piotr, Sofiologiczna koncepcja ikony, s. 81–92; PYC Marek, Misterium Chrystusa w centrum debaty nad ikonami na Soborze Nicejskim II, s. 93–106; KOCHANIEWICZ Bogusław, Homo imago Dei. Główne nurty interpretacji Rdz 1,26 na przestrzeni wieków, s. 107–115; BUJAK Janusz, Człowiek ikoną Boga we współczesnej refleksji teologicznej, s. 117–134; KUPCZAK Jarosław, Teologiczno-moralne implikacje kategorii imago Dei, s. 135–145; MOSKAŁYK Jarosław, Ikoniczny wymiar ludzkiej egzystencji, s. 146–159; PŁOŃSKI Roman Andrzej, Kult ikon w prawosławiu. Próba syntezy, s. 161–173; MELNYK Marek, Misterium Ikony Krzyża w prawosławnej liturgii trzeciej niedzieli Wielkiego Postu w świetle kazania Piotra Mohyły pt. Krzyż Chrystusa Zbawiciela i każdego człowieka, s. 175–186.